

Anna SZWYKOWSKA-MICHALSKA*

Konstantynów Łódzki

SYBERYJSKIE PRZYGODY CHMURKI – CZYLI JAK ZOSTAŁAM POSTACIĄ LITERACKĄ

Zaczęło się, jak zwykle, od przypadku. Moja nastoletnia wówczas wnuczka przeczytała powieść Doroty Combrzyńskiej-Nogali pod tytułem *Piąta z kwartetu*. Wobec tego, że książka ta bardzo jej się podobała, poszła na spotkanie Autorki z czytelnikami. W dyskusji wspomniała, że ma babcię, która była zesłana na Syberię. Combrzyńską-Nogalę zainteresowała moja przeszłość i tak doszło do spotkania, do wspomnień, do pomysłu napisania książki i do wypracowania wspólnej koncepcji, że będzie to książka dla dzieci. Dla dzieci, ponieważ ja sama byłam wtedy (tzn. na zesłaniu) małym dzieckiem. Gdy wróciłam do Polski w 1946 r., miałam niecałe osiem lat. Tak właśnie przedstawia się geneza powstania książki D. Combrzyńskiej-Nogali *Syberyjskie przygody Chmurki*, której to ja zostałam bohaterką. No i jeszcze drobne wyjaśnienie – skąd ta Chmurka? Po prostu tak mnie od urodzenia przewano (widocznie miałam niezbyt zadowoloną minę, przychodząc na świat). We wrześniu 2014 r. odbyła się uroczysta promocja tej książki z udziałem Autorki i mojej skromnej osoby.

Publikacja spotkała się z życzliwą oceną krytyki i została zalecona do bibliotek szkolnych jako lektura, a także wyróżniona w 2015 r. na konkursie o Nagrodę Literacką im. Kornela Makuszyńskiego. Popularności przydały jej niewątpliwie dwa programy telewizyjne, w których występowałyśmy obie: Combrzyńska-Nogala i ja. A potem napływały zaproszenia ze szkół na spotkania z czytelnikami. Muszę szczerze przyznać, że z czytelnikami uważnymi i poniekąd trudnymi, bo zadającymi kłopotliwe pytania. Pytania te wynikały z absolutnie niewyobrażalnych dla współczesnych dzieci realiów tamtego syberyjskiego życia. Na przykład: – Gdzie w tajdze kupowało się pastę do zębów? Albo: – Dlaczego robiłam coś tak obrzydliwego, jak *katok*¹ (deskę do zjeżdżania

---

* Autorka jest Sybiraczką, należy do Związku Sybiraków Koło Łódź-Śródmieście.

¹ *Katok* (ros.) – lodowisko, ślizgawka; *katat'sia* (ros.) – jeździec (Red.).

po śniegu) z krowiej, zamarzającej na mrozie kupy? Przecież lepiej było pójść do sklepu i kupić sanki!!!

Na takich spotkaniach nie ograniczam się do dyskusji o moich „przygodach” opisanych w książce. Zawsze opowiadam, dlaczego my, Polacy, znaleźliśmy się w głębi Rosji. Na mapie lub globusie (coraz trudniej o taki rekwizyt w nowoczesnej szkole) pokazuję trasę naszej wywózki, uświadamiam, jak bardzo daleko to było od Polski, jakie fatalne warunki jazdy nam stworzono, co jedliśmy, na czym spaliśmy itd. No i tu nieuchronnie pada pytanie o toaletę. Więc wyjaśniam, że żadnej toalety nie było, zastępowała ją dziura w podłodze na środku wagonu. I tu przerażenie – jak to? Tak przy wszystkich?!?! Prawda, choć trudno to sobie dziś wyobrazić...

Duże zainteresowanie i entuzjazm dzieci zawsze wzbudzają moje syberyjskie pamiątki, a szczególnie – lalka i miś. Każde może wziąć je do ręki i, o dziwo, bardzo im się podobają. Nie pytają, dlaczego babcia tę lalkę mi uszyła, a nie kupiła po prostu jakiejś „barbie”.

No i oczywiście otrzymuję cudowne listy! Przytoczę tu kilka z nich – z zachowaniem oryginalnej ortografii:

Kochana Chmurko! Podczas naszych lekcji języka polskiego czytaliśmy książkę o Twoich przygodach. Książka zrobiła na nas ogromne wrznięcie. Chciało nam się śmiać i płakać jednocześnie. Najbardziej uśmieiałem się, gdy czytaliśmy o tym, jak Iliuszka kazał tobie polizać zamarzniętą kłudkę. Ja pewnie też dałbym się nabrać tak jak Ty. Kuba

Kochana Chmurko! Podczas lekcji głośnego czytania poznałem Ciebie i Katafieję Katafiejewiczą. Bardzo Was polubiłem. Mam nadzieję, że z Katafiejem nic się nie stało. Na pewno będąc w tajdze bardzo za Tobą tęskni. Pozdrawiam Cię Chmurko bardzo gorąco i współczuję śmierci Twoich rodziców. Mam nadzieję, że już nic złego Cię nie spotka. Marcelli

Kochana Chmurko! Bardzo mi się Twoje przygody podobały. Na Syberii poznałaś dużo przyjaciół. Najbardziej mi się podobał Iliuszka, bo miał świetne pomysły. Polubiłam też Katafieję. Z pewnością był on najwspanialszym kotem na świecie. Gabi.

Tych „chmurkowych” spotkań z dziećmi miałam już sporo. W Łodzi w kilku szkołach podstawowych (nr 42, 65, 83, 46, 169), a także w Ogólnokształcącej Szkole Muzycznej I i II st. im. H. Wieniawskiego, w Zespole Szkół Stowarzyszenia Oświatowego „Twoja Szkoła” im. Marii Montessori i w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym dla Dzieci Niedosłyszących. Gościłam również w Szkole Podstawowej nr 1 im. Królowej Jadwigi w Konstantynowie Łódzkim.

Dużym zaskoczeniem było dla mnie zaproszenie z Poznania, dostałam od dzieci stamtąd mnóstwo cudownych listów oraz rysunków i oczywiście nie mogłam odmówić. Na moje poznańskie spotkanie szkoła zaprosiła również telewizję i relacja z niego ukazała się jeszcze tego samego dnia w programie ogólnopolskim. Niestety, nie mogłam zobaczyć, jak wypadłam, bo wtedy właśnie wracałam już pociągiem do Łodzi. Mam ponadto umówione spotkania z dziećmi i z kołem Sybiraków w Lwówku Śląskim.

A na koniec muszę się przyznać, że ja po prostu bardzo lubię te spotkania, ciekawość dzieci, te zaskakujące pytania (na które czasem trudno mi odpowiedzieć) i zawsze bardzo ciepłą, życzliwą atmosferę, stwarzaną przez dyrekcję szkół i nauczycieli.